

هائی را که وزیر داخله سابق اصلاح نموده بود و همین مطلب باعث ایراد بر او شد ایشان زود تر اقدام نموده اصلاح نمایند مطلب دیگر هم اینکه حکام را زود بزود تغییر ندهند که این مسئله باعث خرابی ولایات است و ماه روزی ششوم که حاکم فلانجا را تغییر دادند و این صحیح نیست .

مفتخر الملک - يك قسمتی از هرايض بنده را آقای تقي زاده فرمودند قسمت ديگر اينكه ابتدا ميكنم آن تلگرافاتيکه از مازندران آمده بچوانند تا در آن خصوص مذاکره بشود .

حسينقلي خان نواب - اينکه گفته شد وزراء از برای خودشان مستشار از خارجه بياورند خوبست اولاً وزراء نظامنامه برای ادارات خودشان بنویسند تا اینکه ترتيب اداره کردن آنها معلوم شود و اگر پس از نوشته شدن نظام نامه داخلی وزارتخانهها و معمول داشتن آن باز وزارتخانهها معظّم نشد و مجلس تصویب کرد که مستشار از خارجه بياورند آنوقت خواسته بشود و در میان وزارتخانهها وزارت امور خارجه منظم است برای همین است که دارای نظامنامه است پس سایرین هم باید برای خودشان نظامنامه بنویسند و آنرا معمول دارند .

وکیل الرعایا - يك مطلب عمده که بایست در حضور وزراء مذاکره شود مسئله پول بوده حالاً که وزراء رفته اند خوبست این مطلب را لایحه نموده بمجلس بفرستند که چاره را در نظر گرفته اند .

وکیل التجار - يك نکته است که باقی مانده و لازم بود در حضور وزراء گفته شود و آن این است که وزراء بعدها احکامات و مقرراتی را که مینویسند ننویسند بصوب مجلس شورای ملی است مثل اینکه حکومت رشت را که تعیین میکنند مینویسند که بصوب شورای ملی مجلس شده و حال آنکه در بطنی بمجلس ندارد و تصویب بمجلس آنست که مطابق راد بمجلس رای بگیرند .

لسان الحکما - هیئت قانونی ملت آن اشخاصی هستند که فواید بملت خود هاید دارند مثلا وزیر تجارت باید توسعه در ثروت مملکت بنهد نه اینکه معاکمه تجار بنماید و فایده شخصی در نظر داشته باشد پس باید برخلاف سابق فکری برای توسعه تجارت و ثروت مملکت نماید و همچنین وزیر مالیه

حاجی سید نصر الله - بنده خواستم که جواب آقای نواب را بدم که اشتباه نشود مجلس اظهار نکرد سکه وزراء مستشار از خارجه بياورند بلکه گفتیم که وراء بدو باید وزارتخانههای خودشان را مرتب نموده و يك نفر معاون هم برای خود معین کنند که اگر چند روزی خودشان شقیب کردند یا عارضه اتفاق افتاد وزارتخانهها بی ترتیب یا معلوم نباشند حالا این مستشار را از هر جا می آورند خود می دانند اگر در داخله مملکت همچو اشخاصی هستند لازم نیست که از خارجه بياورند .

حسينقلي خان نواب - بلی این فرمایش جناب عالی صحیح است ولی در مجلس ازو کلام مخصوصاً اظهار داشتند سکه مستشار را از خارجه بچوانند این بود که بنده عرض کردم اولاً وزراء نظامنامه داخلی خود را بنویسند اگر اداره آنها مرتب نشد آنوقت مستشار از خارجه بچوانند تا اینکه قدر مردمان خردمان مجهول نماند .

مفتخر الملک - آن کسیکه در خصوص مستشار از خارجه را گفته بود بنده بودم آقای نواب اینکه گفتند عمومی است و گفته اند که وزارت خارجه منظم است بنده گفتم هر کدام از وزراء خانهها که لازم دارند مستشار بياورند چنانکه برای وزارت مالیه آوردند و عرض میکنم که وزارت خارجه هم آنطور که بایست منظم باشند نیست و برای نوشتن نظامنامه برای وزارت خانهها آنها محتاج بوجود مستشار است .

وکیل الرعایا - اگر شما همچو قدرتی دارید که اگر مستشار آمدو گفت این شخص که سر کار است نمی تواند کار بکنند باید او را برداشت و دیگری را که با علم و کار کن است بجای او گذاشت مستشار بياورند والا لازم نیست که مبالغ زیادی مواجبه آنها بنهید و باز کارها همین نحو بی ترتیب باشد .

رئیس - حالا این مسئله را بنگارید بمانند خود وزراء لایحه در این خصوص می نویسند بمجلس میدهند آنوقت در این موضوع مذاکره میشود روز یکشنبه قانون متوفیات خواهد بود .

مجلس ختم شد

وقایع و مذاکرات روز یکشنبه ۲۷ شهر محرم الحرام دارال شورای ملی

امروز بواسطه مخصوص بودن مجلس بمذاکرات داخلی بدو بدون حضور تماشاچی منعقد گردید چون مذاکرات بطول انجامید وقت مجلس منقضی شده قرائت دوم قانون متوفیات ممکن نشد .

مذاکرات روز سه شنبه ۲۹ شهر محرم الحرام دارال شورای ملی

خلاصه مذاکرات روز سه شنبه ۲۹ را آقای میرزا مرتضی فلی خان قرائت کردند .

رئیس - این تلگراف چند روز قبل از استر آباد رسیده بود ولی بواسطه نبودن فرصت ممکن نشد قرائت شود چون سیه دار در حقیقت در این مورد خدمت کرده اند لهذا امروز قرائت می شود تلگراف مزبور قرائت شد قریب این مضمون حضور حضرات عالی آقایان و امنای مجلس مقدس و آقای رئیس الوزراء چند روز بود که نزدیک تپه بلخی مشغول تدارکات و متوقف دایل ات نعلی مستند محاصره هر قدر باشرار جلا میلت با آنها اطمینان داده که بسمت کتور و کولال برویم رضی نشده جلو گیری نموده و بر شرارت افزودند لهذا امروز اردو را متوقف و سر باز حمله نموده ویست تهر توب خالی نموده و بدم خود بنده با سوار یورش برده و سر باز هم از عقب بعد الله فتح نصیب شد و قریب بیست نفر از اهل اردو شهید و زخمی شده اند و اسب هم از طرفین خیلی تلف شد و در صاحب زمین اردو خیلی زحمت کشیده اند حال منوط بنایت و لطف اولیای امور است

آقا شیخ محمد علی - روز سه شنبه عرض شد که یکی از مواد مهمه دانستن و کلا صورت معاهدات و امتیازاتی است که بخارجه داده شده و از طرف ریاست امر شد بدقت رجوع شود رجوع شد فقیر از امتیاز راه آهن و واگون چیز دیگر نبود در این موقع که مذاکره استقرض بیان آمده لازم است که و کلا از سایر معاهدات و شروط فروض سابقه اطلاع داشته باشند و نیز دور نیست که مقدسین یازیر این ایام اسباب فساد و انتشاری بین اهل حضرت و مجلس فراهم

بیاورند خوبست که از طرف مجلس اقدام انجادی بین سلطنت و مجلس بشود هر یانزده روز یا یکماه یکمرتبه يك بیستی از مجلس حضور اعلیحضرت صرف شوند تا بنگارند انشاء الله حضور اعلیحضرت بنمایند و نیز اشخاصی که بسفارت خانهها متحصن میشوند باید دانست که معاهده سابق چه بوده باید اشخاصی که مقصر هستند بمجازات برسند نه اینکه شرارت نمایند و بروند بسفارت خانهها متحصن بشوند و دیگر اینکه در خصوص امتیاز بانک شاهنشاهی است که باید معلوم باشد ترتیب آن چیست زیرا که آنچه طلا و نقره بوده جمع کرده و در عوض اسکناس داده باید بدانیم که مدت این امتیاز تا کی و ترتیب آن چه میباشد دیگر اینکه باید قوانین کلیتاً ماده ماده در مجلس قرائت شود خصوصاً قانون عدلیه که باید فصل فصل و ماده ماده قرائت شده از مجلس بگذرد و بصره همایونی رسیده و بموقع اجرا گذارده شود زیرا که هر گاه بخواهیم تمام قانون عدلیه از مجلس بگذرد یکسال و نیم طول خواهد کشید .

رئیس - تمام مطالب شما صحیح است اما از پس متفرق است نمیدانم کدام يك را جواب بگویم اما در باب امتیازات آنچه در دفتر موجود است که هست و آنچه نیست وزارت امور خارجه طبع کرده و منتشر خواهد نمود و همه کس خواهد دید و در خصوص معاهده جز معاهده ترکدان پائی دیگر معاهده نداریم و آنها در ناسخ التواریخ و مرآت البلدان صورتش هست و در باب قانون عدلیه هم همانطور بموجب قانون اساسی رفتار میشود و اینکه میگوئید يك سال و نیم طول خواهد کشید اینطور نیست و انشاء الله تعالی کمتر از يك ماه بلکه بیست روزه از مجلس خواهد گذشت .

آقای میرزا محمود - فرمایشات آقای شیخ محمد علی امروز موقتش نبود چون قرار شده که موضوع مذاکرات روز قبل اطلاع داده شود و در مجلس قبل هم گفته شد که امروز باید قانون متوفیات قرائت شود لهذا ایشان خارج از موضوع مجلس صحبت نمودند در این موقع مشغول بقرائت لایحه بلدی شدند

پس از مذاکرات زیاد در یکی از مواد آن وقت مجلس منقضی شده

مذاکرات روز سه شنبه ۲۹ شهر صفر المظفر دارال شورای ملی

خلاصه مذاکرات روز سه شنبه ۲۹ را آقای میرزا طاهر قرائت کردند .

رئیس - امروز هم موضوع مذاکره همان لایحه بلدی است و آنروز هم چند نفر بیشتر رای ندادند برای رجوع شدن بکمیسیون هر قدر هم تأخیر بشود باعث ضرر بشهر خواهد شد پس خوبست زودتر بگذرد .

احتشام الاطباء - در این لایحه در این يك ماده فقط جهت کالسه و درشکه عوارض بسته شده است و اینکه گفته شد که باید باسپ و قهره هم عوارض همین شود چون هنوز خاطر و کلا کاملاً از این مسئله سبوق نیست پس باید برای بند ها باشد و اکنون در باب کالسه و درشکه باید آراه خود را بیان نمایند .

حسینقلی خان - آروز در این لایحه خیلی